

Avdelningen för systemanalys, försörjningstrygghet och statistik
Policyanalys
Mathias Herzing
mathias.herzing@energimyndigheten.se

Yttrande angående Miljömålsberedningens delbetänkande Sveriges globala klimatavtryck (SOU 2022:15)

Sammanfattning

- Energimyndigheten tillstyrker Miljömålsberedningens förslag om en ny strecksats i Generationsmålet att Sverige senast 2045 ska ha ett negativt globalt klimatavtryck samt förslagen om målen för minskad klimatpåverkan från konsumtion och för att öka den svenska exportens klimatnytta.
- Utvecklingen av utsläppsscenarier och effektbedömningar utifrån statistik rörande Sveriges globala klimatavtryck, i synnerhet klimatpåverkan från konsumtion och exportens klimatnytta, är komplexa uppgifter som bör kartläggas av lämplig myndighet. Arbetet med scenarieutveckling berör olika myndigheter, exempelvis Energimyndigheten, och kräver därför ett samordnande dem emellan.
- Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslagen rörande flyg, internationell sjöfart, offentlig upphandling och internationellt samarbete. Dessa förslag kan genomföras oavsett om och hur övriga förslag implementeras. Genomförbarheten och konsekvenserna av förslaget om att koldioxidutsläpp från inrikes flyg ska inkluderas i etappmålet för inrikes transporter till 2030 behöver analyseras vidare. Dessutom bör det utföras en statsstödsrättslig analys av de förslag som innebär nya skyldigheter för upphandlande myndigheter.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten ser positivt på förslaget att införa en ny strecksats i generationsmålet om att det globala klimatavtrycket för Sverige ska vara negativt senast 2045, särskilt att det ska nås via de respektive målen för territoriella utsläpp, konsumtionsbaserade utsläpp och exportens klimatnytta. Målen återspeglar Sveriges höga ambitioner på klimatområdet, även om rådigheten för ett genomförande kan visa sig vara begränsad. Det finns också frågor kring hur träffsäkert målpuffyllelsen kommer att kunna uppskattas.

Kopplat till detta identifierar Miljömålsberedningen ett behov av mer statistik och utveckling av utsläppsscenarioer och effektbedömningar rörande konsumtionsbaserade utsläpp och exportens klimatnytta. Även om det generellt är positivt med mer statistik rörande Sveriges globala klimatavtryck finns det ett antal utmaningar att beakta. Förslaget kommer att innebära en utökad statistikinsamling och utveckling av arbetsformer för de myndigheter som samlar in och bearbetar data. I och med att SCB:s miljöräkenskapers data delvis är kopplade till energistatistiken som Energimyndigheten har ansvar för är det viktigt med en fortsatt bra dialog mellan myndigheterna kring hur den statistiken används för att bibehålla kvaliteten. Vidare bör konsekvenserna av föreslagna nya skärningar av data uppdelade på region, kön och inkomst analyseras närmare. Exempelvis är det svårt att med nuvarande metodik mäta och uppskatta sådana skärningar av data för energivaror, vilket medför större osäkerhet.

Det kommer att behöva utvecklas metoder för att kunna göra effektbedömningar av olika styrmedel och åtgärder för konsumtionsbaserade utsläpp samt exportens klimatnytta. Utvecklingen av utsläppsscenarioer och effektbedömningar som Naturvårdsverket enligt förslagen ska ansvara för är en komplex fråga som bör utredas noggrant i nära samarbete med berörda myndigheter för att kartlägga behoven och möjligheterna av att använda nya data i befintliga scenarioer och det merarbete detta kan komma att innebära för t ex Energimyndigheten.

Om inrikesflyget ska bidra till uppfyllelsen av etappmålet för inrikes transporter till 2030 krävs en höjning av reduktionsnivåerna för inblandning av biobränslen. Det finns dock en risk för bristande tillgång på biojet och därför snabbt stigande priser. Vidare innebär förslaget striktare krav för inrikes än för utrikes flyg. Dessutom måste kompatibiliteten med reduktionsplikten och ReFuelEU Aviation säkerställas. Under hösten utvärderar Energimyndigheten nuvarande regelverk för flygfotogen för första gången inom ramen för en kontrollstation för reduktionsplikten.

Energimyndigheten ser generellt positivt på förslagen rörande offentlig upphandling i och med att upphandlingar kan vara ett bra verktyg för att skynda på förändringsarbetet. För närvarande tillåter Upphandlingslagstiftningen i viss utsträckning att politiska hänsyn tas vid upphandlande myndigheters inköp av varor och tjänster. Exempelvis föreskrivs i 4 kap. 3 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling att en upphandlande myndighet bör beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta. Sådant hänsynstagande måste emellertid alltid vara förenligt med EU:s statsstödsregler. Det bör därför utföras en statsstödsrättslig analys innan de förslag som innebär nya skyldigheter för de upphandlande myndigheterna genomförs.

Energimyndigheten har även ett antal synpunkter kring de specifika förslagen rörande upphandlingar. Förslaget att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket ta fram kriterier för vad som ska räknas som klimatkrav i offentlig upphandling bör även inkludera Konkurrensverket som

Datum
2022-09-14

tillsynsmyndighet samt eventuellt andra relevanta myndigheter, exempelvis Energimyndigheten i och med att en del av de kriterier som finns för energi även kan räknas till klimatkraven. Förslaget om att utsläppen från offentligt upphandlade varor och tjänster ska minska snabbare än utsläppen från samhället i övrigt väcker frågan om det är rimligt att begära att alla kan minska i samma takt, eftersom förutsättningarna ser väldigt olika ut i den offentliga sektorn. Förslaget om att myndigheter instrueras att i sin offentliga upphandling arbeta för att minska utsläppen av växthusgaser bör införas stegvis med hänsyn taget till olika myndigheters förutsättningar. Det bör också skapas möjligheter för att alla myndigheter, oavsett storlek och kapacitet, ska kunna få stöd i sitt arbete med detta.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Robert André. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningschefen Gustav Ebenå, chefsjuristen Rikard Janson samt enhetschefen Paula Hallonsten. Föredragande har varit handläggaren Mathias Herzing.

Robert André

Mathias Herzing